

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตรของ
ผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทมธิดาภิรมย์ จังหวัดปทุมธานี
THE GUIDELINES FOR DEVELOPMENT OF THE 21th CENTURY LEADERSHIP
SKILLS ADMINISTRATORS BASED ON THE TUTHIYAPAPHANIKHASUTTA IN THE
GROUP UNITED CAMPUS OF SUAN THEPPARAT THIPTAI CHALOEM
PHRAKIAT PATHUM THANI

^[1]แพรวพรรณ กองพิมพ์ Praewpan Kongpim ^[2]ลำพอง กลมกุล Lampong Klomkul

^[3]สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo

^[1] ^[2] ^[3]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya, Thailand
Corresponding Author E-mail: kongpim_p@hotmail.com

Article Received: July 01, 2024, Revised: August 19, 2024, Accepted: August 23, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทมธิดาภิรมย์ จังหวัดปทุมธานี 2) เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตรของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตรของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการศึกษาแบบผสมวิธีโดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและครูจำนวน 248 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) วิธีการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตรของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย (1) วิสัยทัศน์ การเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ร่วมกำหนดเป้าหมายร่วมวางแผนงานของโรงเรียน ต้องพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน (2) ความคิดสร้างสรรค์ การให้รู้จักการยอมรับมุมมองที่แตกต่าง (3) การสื่อสาร การพัฒนาทักษะการพูดความรู้ความเข้าใจในการสื่อสารที่แตกต่างของบุคคล (4) ทักษะความร่วมมือ การสร้างบรรยากาศการทำงานร่วมกันมีการกำหนดข้อปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันในโรงเรียน และ 3) แนวทางการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการบูรณาการกับหลักทฤษฎีปาปนิกสูตร ประกอบด้วย (1) วิสัยทัศน์ ผู้บริหารวิเคราะห์แนวโน้มทางการศึกษาและสร้างวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาให้ชัดเจน (2) ความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารพัฒนากลยุทธ์เปิดรับฟังความคิดเห็น การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (3) การสื่อสาร ผู้บริหารพัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยี รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงสนับสนุนเทคโนโลยีการสื่อสาร และสื่อสารให้ตรงประเด็น (4) ความร่วมมือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม ยอมรับข้อแตกต่างระหว่างบุคคล สร้างขวัญและกำลังใจ

คำสำคัญ: การพัฒนา, ภาวะผู้นำทางการศึกษา, หลักทฤษฎีปาปนิกสูตร, ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

This research aimed 1) to study the status of leadership skills in the 21st century of educational administrators in the group of Suan Thep Rattana Thipthai Chalermprakiat Sub-Campus, Pathum Thani Province, 2) to study the method of developing leadership skills in the 21st century according to the Dutiyapāpanika Sutta of educational administrators, and 3) to propose a guideline for developing leadership skills in the 21st century according to the Dutiyapāpanika Sutta of educational administrators. This research was a mixed-method study, in terms of quantitative research, using a questionnaire with a sample of 248 administrators and teachers. Data were analyzed using percentages, means, and standard deviations. The qualitative research used an interview form with 7 key informants and analyzed data by content analysis. The research results found that 1) the overall and specific leadership skills of educational administrators in the 21st century were at a high level. 2) The methods of developing leadership skills in the 21st century according to the Dutiyapāpanika Sutta of educational administrators consisted of (1) vision: providing opportunities for personnel to participate in setting goals and planning school plans, and developing people to have knowledge and capabilities to perform their duties, (2) creativity: learning to accept different perspectives, (3) communication: developing speaking skills, knowledge and understanding of individual differences in communication, (4) cooperation skills: creating a work atmosphere with set practices for living together in schools. And 3) Guidelines for developing leadership skills in the 21st century for school administrators was an integration with the principles of the Dutiyapāpanika Sutta, consisting of (1) vision: administrators analyzed educational trends and created a clear vision of the school, (2) creativity: administrators developed strategies to be open to listening to opinions, using existing resources to the greatest benefit, (3) communication: administrators developed technological skills, were aware of changes, supported communication technology, and communicated to the point, (4) cooperation: administrators allowed for participation, accepted individual differences, and build morale and encouragement.

Keywords: Development, Educational Leadership, Dutiyapāpanikasutta, Educational Institution Administrators

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 เริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2542 นั้นส่งผลให้เกิดการปฏิวัติด้านการจัดการการศึกษาของประเทศไทยเป็นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ทุกภาคส่วนตระหนักถึงความสำคัญจำเป็นเร่งด่วนในการจัดการด้านการศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนในชาติและสนับสนุนให้บุคคลสามารถเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ทั้งการจัดการการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยความรับผิดชอบร่วมกันของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถานศึกษา สถานประกอบการ ชุมชน สังคม เพื่อให้บุคคลในชาติเกิดคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2542)

จากนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ได้ผ่านการประเมินรางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีโรงเรียนมัธยมในสังกัดจำนวน 436 โรงเรียน ซึ่งโรงเรียนร้อยละ 41 เป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล อัตลักษณ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี มีจุดเด่นเป็นสำคัญคือบริหารจัดการทันสมัย ดำเนินงานโปร่งใส ใส่ใจบริการ ประสานความร่วมมือ จากอัตลักษณ์และรางวัลการันตริคุณภาพสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี จำเป็นจะต้องมีทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 เพื่อที่จะนำพาองค์กรไปสู่ความก้าวหน้า ดังคำกล่าวว่าการขับเคลื่อนการศึกษาเท่ากับการขับเคลื่อนประเทศ

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษามีบทบาทและอิทธิพลต่อการดำเนินงานที่จะนำพาสถานศึกษาไปสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ให้ผู้เรียน ได้รับการพัฒนาศักยภาพสูงสุดเป็นยุทธศาสตร์ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดระบบ/รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของสังคมและพัฒนาระบบการเงินเพื่อการศึกษาให้รัฐสามารถใช้ทรัพยากรในการกำหนดทิศทางการผลิตและพัฒนาผู้เรียนและกำลังคนของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้บริการการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐานแก่ผู้เรียนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม สนองตอบความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา และสังคม ด้วยความรับผิดชอบ มีความโปร่งใส และตรวจสอบได้ตามหลักธรรมาภิบาล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้มีความรู้ และเป็นผู้นำด้านวิชาการ มีความรู้ มีทักษะ มีประสบการณ์ด้านการบริหารงาน มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบ ใช้นวัตกรรมทางการบริหารได้ ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาของคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ในด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานในมาตรฐานที่ 3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ ความสำเร็จของการบริหารอยู่ที่การดำเนินการ เพื่อพัฒนาให้บุคลากรในองค์กรหรือผู้ร่วมงานได้มีการพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ ผู้บริหารมีอาชีพต้องหาวิธีพัฒนาผู้ร่วมงาน โดยการศึกษาจุดเด่น จุดด้อย ของผู้ร่วมงาน กำหนดจุดพัฒนาของแต่ละคน และเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมกับการพัฒนาด้านนั้นๆ แล้วใช้เทคนิคการบริหารและการนิเทศภายในให้ผู้ร่วมงานได้ลงมือปฏิบัติจริง ประเมิน ปรับปรุง ให้ผู้ร่วมงานรู้ศักยภาพ เลือกแนวทางที่เหมาะสมกับตน และลงมือปฏิบัติจนเป็นผลให้ศักยภาพของผู้ร่วมงานเพิ่มพูนพัฒนาก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง นำไปสู่การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

หลักทฤษฎีปาปนิคสูตร (อง.ตึก. (ไทย) 20/20/163-164) เป็นหลักธรรมที่สร้างและสามารถพัฒนาให้ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ได้ เป็นหลักพุทธธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ใน

การบริหารจัดการได้เป็นอย่างดีและเป็นหลักพุทธธรรมที่มีความเหมาะสมกับผู้เป็นนักบริหารที่ตึ้นนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีการบริหารจัดการที่ดี และมีมนุษยสัมพันธ์ดี ดังที่พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต) (2548) ได้กล่าวไว้ว่า ทุติยาปาปนิคสูตร หรือปาปนิคธรรม 3 (ปาปนิคังคะ หลักพ่อค้า, องค์คุณของพ่อค้า) ได้แก่ 1) จักขุมา ตาดี รู้จักสินค้าดูของเป็นสามารถคำนวณราคากะทุนเก็งกำไรแม่นยำ 2) วิรูโร จัดเจนธุรกิจ รู้แหล่งซื้อ แหล่งขาย รู้ความเคลื่อนไหวความต้องการของตลาดสามารถในการจัดซื้อจัดจำหน่าย รู้ใจและรู้จักเอาใจลูกค้า 3) นิสสยสัมปันโน พร้อมด้วยแหล่งทุนเป็นที่อาศัย เป็นที่เชื่อถือไว้วางใจในหมู่แหล่งทุนใหญ่ๆ หาเงินมาลงทุน หรือดำเนินกิจการโดยง่าย สอดคล้องกับแนวคิดของพระมหาญาณวิวัฒน์ จิตตพุฒโน และศุภญาณ ตรีคำไทย (2565) ที่กล่าวไว้ว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการนำหลักพุทธธรรมคือหลักปาปนิคธรรม 3 ประการ คือ 1) จักขุมา เป็นผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ มีความรอบคอบ มีเหตุผล และมีปัญญามองการณ์ไกล 2) วิรูโร เป็นผู้บริหารที่จัดการบริหารสถานศึกษาได้ดีด้วยความเชี่ยวชาญ 3) นิสสยสัมปันโน เป็นผู้บริหารที่มีมนุษยสัมพันธ์และเป็นผู้บริหารต้นแบบอย่างที่ดี โดยการบูรณาการหลักพุทธธรรม (ปาปนิคธรรม 3) กับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา คือ 1) สมรรถนะด้านความรู้ กับจักขุมา วิสัยทัศน์ปัญญาการมองกาลไกล (Conceptual Skill) 2) สมรรถนะด้านทักษะ กับวิรูโร ทักษะทางด้านการปฏิบัติงาน (Technical Skill) และ 3) สมรรถนะด้านคุณลักษณะกับนิสสยสัมปันโน ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Relation Skill)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูสอน ในโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จึงมีความสนใจในการศึกษาสภาพทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี เพื่อศึกษาวิธี และหาแนวทางในการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 โดยบูรณาการเข้ากับหลักทศตียาปาปนิคสูตร ได้แก่ จักขุมา วิรูโร และนิสสยสัมปันโน ให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทศตียาปาปนิคสูตรของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทศตียาปาปนิคสูตรของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยผสมผสานวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี จำนวน 6 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 656 คน วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางเปรียบเทียบที่สำเร็จรูปของ R.V. Krejcie และ D.W. Morgan (R.V. Krejcie และ Morgan อ้างใน

ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2560) และได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและครู จำนวน 248 คน และสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณสมบัติด้านการบริหาร และเป็นผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี จำนวน 7 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารข้อมูลปฐมภูมิเกี่ยวกับหลักหลักสูตร และข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับทางพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เช่น แนวคิด ทฤษฎี วารสาร ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) สร้างเครื่องมือวิจัย และนำเสนอร่างเครื่องมือวิจัยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขต่อไป 3). นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในด้านเนื้อหาสาระรูปแบบและโครงสร้างของคำถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้ และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ มีผลค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเท่ากับ 1.00 4) หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่เป้าหมาย จำนวน 360 ชุด กับผู้บริหารและครูทางการศึกษาเพื่อหาค่า Cronbach's Alpha และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.988 5) นำแบบสอบถามไปใช้จริงในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้บริหารและครูกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งแบบสอบถามเป็นลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) และตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสูตรของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question)

3.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารข้อมูลปฐมภูมิเกี่ยวกับหลักหลักสูตร และข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เช่น แนวคิด ทฤษฎี วารสาร ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือวิจัย โดยขอคำชี้แนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 3) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ 4) สร้างแบบสัมภาษณ์ และนำเสนอร่างเครื่องมือวิจัยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขต่อไป 5) จัดพิมพ์เครื่องมือวิจัยฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติพรรณนา คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการปฏิบัติทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม ทั้ง 4 ด้าน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม

ด้านที่	รายการ	ระดับการปฏิบัติ			ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	
1	วิสัยทัศน์	4.38	0.59	มาก	1
2	ความคิดสร้างสรรค์	4.20	0.72	มาก	4
3	การสื่อสาร	4.31	0.80	มาก	3
4	ความร่วมมือ	4.32	0.84	มาก	2
ภาพรวม		4.30	0.71	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงอันดับระดับการปฏิบัติจากมากไปหาน้อย คือ วิสัยทัศน์ ความร่วมมือ การสื่อสาร และความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยละเอียดพบว่า

1.1 ด้านทักษะวิสัยทัศน์ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าระดับสูงสุดคือ ผู้บริหารสร้างค่านิยมและปลูกฝังจิตสำนึกที่ดี ในการปฏิบัติงานเพื่อการบรรลุวิสัยทัศน์ อันดับสอง คือ ผู้บริหารสนับสนุนส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายสูงสุดเป็นสำคัญ และ อันดับสามคือ ผู้บริหารสนับสนุนส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายสูงสุดเป็นสำคัญ

1.2 ด้านความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าระดับสูงสุดคือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษานำผลงานหรือผลการปฏิบัติงานที่ประสบผลสำเร็จนำไปใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานของโรงเรียน อันดับสองคือ ผู้บริหารมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนแผนการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน และอันดับที่สาม ผู้บริหารมีการไตร่ตรองสุขุม รอบคอบในการปฏิบัติงาน

1.3 ด้านการสื่อสาร อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าระดับสูงสุดคือผู้บริหารมีการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจในหลักการพูดและการใช้ภาษา และ ผู้บริหารสื่อสารชัดเจน สามารถปฏิบัติตามได้ และอันดับสองคือผู้บริหารมีความรู้ความสามารถ ในการนำเทคโนโลยี สารสนเทศ เพื่อพัฒนาการสื่อสาร

1.4 ด้านความร่วมมือ อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าระดับสูงสุดคือผู้บริหารมีการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันเพื่อสร้างความสัมพันธ์ภายในโรงเรียน อันดับสองคือผู้บริหารมีการกระจายอำนาจในการตัดสินใจ และการมอบหมายงานตามความรับผิดชอบอย่างชัดเจน และอันดับสามได้แก่ ผู้บริหารมีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล แบบมีส่วนร่วม

2. วิธีการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี

ด้านที่ 1 วิสัยทัศน์ ผู้บริหารจะต้องสามารถวิเคราะห์แนวโน้มทางการศึกษา และกำหนดวิสัยทัศน์ให้มีความชัดเจน รู้ศักยภาพและข้อจำกัดของแต่ละบุคคล สร้างอัตลักษณ์ขององค์กร สร้างการมีส่วนร่วมในองค์กร และกล้ายอมรับการตัดสินใจ โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ร่วมกำหนดเป้าหมาย ร่วมวางแผนงานของโรงเรียน ต้องพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานนั้นๆ โดยจัดการฝึกอบรม สัมมนา ติวงาน

ด้านที่ 2 ความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารจะต้องมีความคิดนอกกรอบ มีอิสระ ไม่ตกอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ต่างๆ รู้จักแหล่งของกำลังสนับสนุน และงบประมาณ สร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ ในการพัฒนาองค์กร คิดเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ ปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารและการทำงานให้สอดคล้อง โดยการให้รู้จักการยอมรับมุมมองที่แตกต่าง เช่นเปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชาได้นำเสนอแนวทางการทำงานใหม่ ผลงานใหม่ โดยไม่ตำหนิเมื่อเกิดข้อผิดพลาด แต่ในทางตรงกันข้าม ต้องเสนอแนะแนวทางการแก้ไขและให้คำชมอย่างต่อเนื่อง

ด้านที่ 3 การสื่อสาร ผู้บริหารจะต้องรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยี มีอิสระในการตัดสินใจ มีความรอบคอบ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกคนในองค์กรทราบนโยบายไปในทิศทางเดียวกัน สื่อสารให้ตรงประเด็น มีวาทศิลป์ในการสื่อสารสิ่งต่างๆ โดยการพัฒนาทักษะการพูด มีความรู้ความเข้าใจในการสื่อสารที่แตกต่างของบุคคล

ด้านที่ 4 ทักษะความร่วมมือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเปิดโอกาส ให้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น สามารถแก้ไขความขัดแย้งได้ มีความสามารถในการติดต่อประสานงาน มีความจริงใจ มั่นใจ และเชื่อใจ มีการกระจายงานอย่างเป็นธรรมเป็นระบบ เพื่อไม่ให้เกิดการซับซ้อนหน้าที่ในการทำงาน โดยการสร้างบรรยากาศการทำงานร่วมกัน มีการกำหนดข้อปฏิบัติตามหรือข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันในโรงเรียน การส่งเสริมความสามัคคี เช่นการรับประทานอาหารร่วมกัน การจัดกิจกรรมส่งเสริมและสร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากร

3. แนวทางการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี

3.1 การพัฒนาทักษะภาวะผู้นำด้านวิสัยทัศน์ ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรด้วยการใช้จักษุมา ดังนี้ พัฒนาผู้บริหารให้มีการสร้างการมีส่วนร่วมในองค์กร สร้างอัตลักษณ์ขององค์กร โดยอาศัยการวิเคราะห์แนวโน้มทางการศึกษาในการกำหนดวิสัยทัศน์ให้มีความชัดเจน รู้ศักยภาพและข้อจำกัดของแต่ละบุคคล และกล้ายอมรับผลของการตัดสินใจ

3.2 การพัฒนาทักษะภาวะผู้นำด้านความคิดสร้างสรรค์ ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรด้วยการใช้จักษุมาและวิธีโร ดังนี้ พัฒนาผู้บริหารให้มีกลยุทธ์ใหม่ๆ โดยอาศัยการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ในการพัฒนาองค์กร รู้จักแหล่งของกำลังสนับสนุน และงบประมาณ คิดเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ มีความคิดนอกกรอบ มีอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ต่างๆ ปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารและกระบวนการทำงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง และส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมเพื่อใช้แก้ปัญหา อันก่อให้เกิดผลดีต่อการบริหารการศึกษา

3.3 การพัฒนาทักษะภาวะผู้นำด้านการสื่อสาร ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรด้วยการใช้วิธีโร ดังนี้ พัฒนาผู้บริหารให้มีทักษะด้านเทคโนโลยี รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกในองค์กรในด้านเทคโนโลยี มีช่องทางการติดต่อที่หลากหลาย มีวาทศิลป์ มีสไตล์การสื่อสาร สื่อสารให้ตรงจุด รวมทั้งใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือ โดยอาศัยการส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกคนในองค์กรทราบนโยบายไปในทิศทางเดียวกัน มีอิสระในการตัดสินใจ มีความคิดรอบคอบ สื่อสารให้ชัดเจนและตรงประเด็น เปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็นอยู่เสมอ

3.4 การพัฒนาทักษะภาวะผู้นำด้านความร่วมมือ ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรด้วยการใช้นิสัยสัมพันธ์ ดังนี้ พัฒนาผู้บริหารให้มีทักษะความร่วมมือ โดยอาศัยการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา จริงใจ มั่นใจ และเชื่อใจ สามารถแก้ไขความขัดแย้งในองค์กรได้ กระจายงานอย่างเป็นธรรม เพื่อไม่ให้เกิดการซับซ้อนหน้าที่ในการทำงาน เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และสร้างขวัญและกำลังใจอยู่เสมอ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาอภิปรายดังนี้

1. สภาพทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เถลิงพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี อภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ด้านวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เถลิงพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือผู้บริหารสร้างค่านิยมและปลูกฝังจิตสำนึกที่ดี ในการปฏิบัติงานเพื่อการบรรลุวิสัยทัศน์ ทั้งนี้เพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เถลิงพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี ให้ความสำคัญกับวิสัยทัศน์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชวนะ ทวีอุทิศ (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา คือ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตร และการสอน การพัฒนานักเรียน การพัฒนาครู และการจัดบรรยากาศในสถานศึกษา

1.2 ด้านความคิดสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เถลิงพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทาง การศึกษานำผลงานหรือผลการปฏิบัติงานที่ประสบผลสำเร็จนำไปใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้ความสำคัญกับความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของเสาวนีย์ สมบูรณ์ศิริโรรัตน์ (2562) ที่ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ด้านจินตนาการมีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมา ด้านการแก้ปัญหา ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความไว้วางใจ และภาวะผู้นำด้านความยืดหยุ่น ตามลำดับ

1.3 ด้านการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เถลิงพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือผู้บริหารมีการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจในหลักการพูดและการใช้ภาษาให้มีความสำคัญกับการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Caroline El Cid (2018) ที่ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียน พบว่า คุณสมบัติที่ควรนำมาใช้กับผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพด้านการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ 1) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน บุคลากร ผู้ปกครอง และนักเรียน การรับฟัง การมีส่วนร่วมอภิปรายและการแก้ปัญหาในการทำงานร่วมกัน 2) การอธิบายแผนที่ชัดเจนเข้าใจง่าย ให้ความสำคัญกับเป้าหมายที่มาจากวิสัยทัศน์ 3) การสนับสนุนเพื่อนร่วมงานในการเรียนรู้ ไม่กลัวที่จะลองเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ ไม่ว่ามันจะประสบความสำเร็จหรือไม่ก็ตาม 4) การให้ความสำคัญกับเวลา เมื่อนำการเปลี่ยนแปลงไปใช้และเข้าใจผลกระทบในระยะยาว การทบทวนเป้าหมายและวิสัยทัศน์ 5) การทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ 6) การมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน การสะท้อนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน 7) การให้ความสำคัญกับสิ่งเล็กๆ น้อยๆ การยอมรับความผิดพลาด

เพื่อเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนร่วมงาน และการนำไปใช้ปรับปรุงและแก้ไข 8) การป้องกันความเสี่ยงและการเรียนรู้เมื่อเกิดปัญหาจากความเสี่ยงนั้น โดยไม่คำนึงเฉพาะความสำเร็จเท่านั้น 9) กล้าแสดงออกอย่างมีอาชีพ

1.4 ด้านความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือผู้บริหารมีการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันเพื่อสร้างความสัมพันธ์ภายในโรงเรียนให้มีความสำคัญกับการสร้างความร่วมมือในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของประธาน ยศรุ่งเรือง (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 36 คือ การใช้ข้อดีเพื่อลดข้อด้อย การมุ่งความสนใจด้านแรงดลใจ การมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายบุคคล และการกระตุ้นการใช้ปัญญา

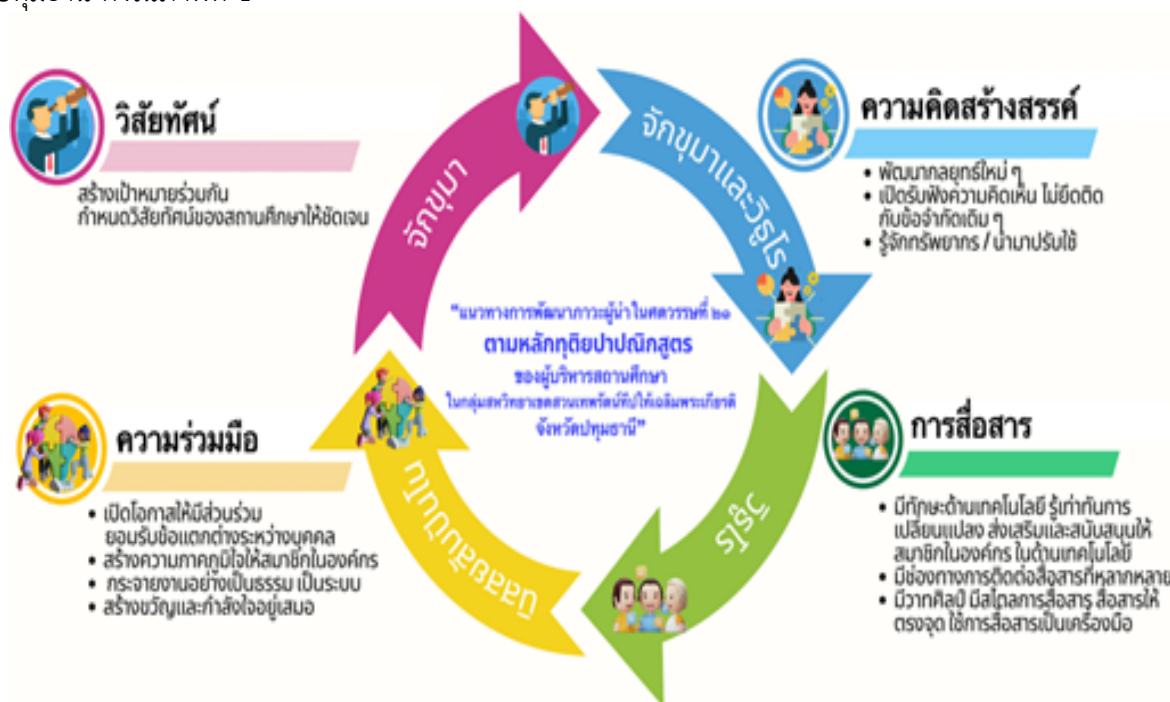
2. วิธีการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย (1) วิสัยทัศน์ การเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ร่วมกำหนดเป้าหมายร่วมวางแผนงานของโรงเรียน ต้องพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน (2) ความคิดสร้างสรรค์ การให้รู้จักการยอมรับมุมมองที่แตกต่าง (3) การสื่อสาร การพัฒนาทักษะการพูดความรู้ความเข้าใจในการสื่อสารที่แตกต่างของบุคคล (4) ทักษะความร่วมมือ การสร้างบรรยากาศการทำงานร่วมกันมีการกำหนดข้อปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันในโรงเรียน มีความสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของวันทนา เนาว์วัน (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมและทฤษฎีทางตะวันตกของภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 3 พบว่า 1) คุณลักษณะภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมด้านหลักปาปนิคธรรม ส่วนรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนด้านหลักปาปนิคธรรม 3 ในด้านจักขุมา (การมีวิสัยทัศน์ที่ดี) ด้านวิรุโ (ด้านความชำนาญในงาน ความเป็นมืออาชีพ) และด้านนิสสยสัมปโน (การสร้างความสัมพันธ์ ความเข้าใจอันดีตลอดจนการสร้างสรรค์ทางสังคม โดยอาศัยทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์)

3. แนวทางการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย (1) วิสัยทัศน์ ผู้บริหารวิเคราะห์แนวโน้มทางการศึกษาและสร้างวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาให้ชัดเจน (2) ความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารพัฒนากลยุทธ์เปิดรับฟังความคิดเห็น การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (3) การสื่อสาร ผู้บริหารพัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยี รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงสนับสนุนเทคโนโลยี การสื่อสาร และสื่อสารให้ตรงประเด็น (4) ความร่วมมือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม ยอมรับข้อแตกต่างระหว่างบุคคล สร้างขวัญและกำลังใจ มีความสอดคล้องบางประการกับการวิจัยของอภิญาณัฐโสภา อบสิน (2557) ที่ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงพุทธซึ่งเป็นรูปแบบการพัฒนาโดยอิงอาศัยศรัทธาและความเชื่อมั่นในภาวะผู้นำของผู้บริหารอันเป็นแบบอย่างของวัฒนธรรมชาวพุทธและองค์กรพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย 1) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธในการบริหารตนด้านจักขุมาคือเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและจะวางแผนเตรียมรับหรือรุก 2) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธในการบริหารงานด้านวิรุโ คือเป็นผู้เชี่ยวชาญชำนาญในงานส่วนตนงานส่วนรวม รู้จักหลักการและวิธีการไม่บกพร่องในหน้าที่ที่ตนได้รับผิดชอบ 3) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธในการบริหารคนด้านนิสสยสัมปโนคือเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี ประสานงาน ประสานใจ ประสานประโยชน์ และได้รับความเชื่อถือจากผู้อื่น และสอดคล้องกับการวิจัยของทง ทศไกร (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร คือ

1) กลยุทธ์ การพัฒนาวิสัยทัศน์ (จักษุมา) ประกอบด้วยจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สนับสนุนให้มีการอบรมในการสร้างวิสัยทัศน์ จัดให้มีการศึกษาดูงาน 2) กลยุทธ์ การพัฒนาความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน (วิจิโร) ประกอบด้วยการทำแผนพัฒนา การอบรมให้ความรู้การฝึกฝนปฏิบัติ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้คือแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์พระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์พระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี โดยใช้หลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ซึ่งประกอบด้วยจักษุมา มีวิสัยทัศน์กว้างไกล วิจิโรมีความเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน และนิสสยสัมพันธ์โน ความเป็นมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี

1. แนวทางการพัฒนาทักษะผู้นำด้านวิสัยทัศน์ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ด้วยการใช้อจักษุมาคือการสร้างเป้าหมายร่วมกัน โดยการกำหนดวิสัยทัศน์ให้ชัดเจน

2. แนวทางการพัฒนาทักษะผู้นำด้านความคิดสร้างสรรค์ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรด้วยการใช้อจักษุมาและวิจิโรคือการพัฒนากลยุทธ์ใหม่ๆ เปิดรับฟังความคิดเห็น ไม่ยึดติดกับข้อจำกัดเดิมๆ รู้จักทรัพยากร และนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3. แนวทางการพัฒนาทักษะผู้นำด้านการสื่อสารตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ด้วยการใช้อิโรคือรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกในองค์กรในด้านเทคโนโลยี มีช่องทางการติดต่อที่หลากหลาย มีวาทศิลป์ มีสไตล์การสื่อสาร สื่อสารให้ตรงจุด รวมทั้งใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกคนในองค์กรทราบนโยบายไปในทิศทางเดียวกัน

4. แนวทางการพัฒนาทักษะผู้นำด้านความร่วมมือตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรด้วยการใช้นิสัยสัมพันธ์กันคือเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม ยอมรับข้อแตกต่างระหว่างบุคคล สร้างความภาคภูมิใจให้แก่สมาชิกในองค์กร กระจายงานอย่างเป็นธรรม เพื่อไม่ให้เกิดการซับซ้อนหน้าที่ในการทำงาน และสร้างขวัญและกำลังใจอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้หลักทฤษฎีปาปนิคสูตรในการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการสื่อสาร
 - 1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริม สนับสนุนนโยบาย การจัดโครงการหรือกิจกรรม ที่ก่อให้เกิดความสามัคคีในองค์กร และทำให้คนในองค์กรสามารถทำงานร่วมกันภายใต้ความขัดแย้งหรือความเห็นที่แตกต่างกัน โดยยึดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์เป็นสำคัญโดยใช้หลักทฤษฎีปาปนิคสูตร
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรศึกษาวิจัยพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ ที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะผู้นำ
 - 2.2 ควรมีการวิจัยสร้างนวัตกรรม หรือการแสวงหาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ในการสร้างทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชวนะ ทวีอุทิศ. (2558). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ทอง ทศไกร. (2561). กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2560). การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์.
- นิรุฒ มีพันธ์. (2559). ตัวแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ระดับมัธยมศึกษา ในเขตภาคเหนือตอนบน. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ประธาน ยศรุ่งเรือง. (2559). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 36. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). พุทธวิธีการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2548). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมมิก.
- พระมหาญาณวฑฺฒน์ จิตตวฑฺฒโน และศุภกัญญา ศรีคำไทย. (2565). การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา. **วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์**. 3(1). 70-78.
- มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วันทนา เนาว์วัน. (2558). **การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 3**. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริการจัดการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- เสาวนีย์ สมบูรณ์ศิริรัตน์. (2562). **การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- อภิขณัฐโสภณ ออบสิน. (2557). **รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธในการบริหารจัดการองค์กรของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Caraline El Cid, (2018). **Effective Leadership Promoting Effective Change in Schools**. Master of Education. University of Victoria.
- Keeves, Peter J. (1988). **Model and Model Building: Educational Research Methodology and Measurement: An International Handbook**. Oxford: Pergamon Press.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3). 607-610.
- Noman, Mohammad. (2017). **Contextual leadership : leadership practices of successful school principals in Malaysia**. Thesis Doctor of Philosophy. Universiti Utara Malaysia.